

ARBETSMARKNAD I EN GLOBALISERAD VÄRLD

**UNION
TO UNION**

LO, TCO & SACO GLOBAL

FAKTA: ILO

Ett självständigt fackorgan inom FN. ILO:s mål är att främja social rättvisa och humana arbetsvillkor. Det sker bland annat genom att ILO antar konventioner för det internationella arbetslivet. ILO har 186 medlemsländer. Från varje medlemsland deltar företrädare för regeringarna, arbetstagarerna och arbetsgivarna i besluten.

På svenska kallas ILO för Internationella arbetsorganisationen. Den engelska förkortningen betyder International Labour Organization.

FAKTA: GLOBALISERING

Med globalisering menas att moderna kommunikationer och den marknadsekonomiska utvecklingen har gjort att världens länder och folk bundits samman och fått en mer gemensam ekonomi, kultur och politik. Politiskt sett innebär begreppet en förskjutning av makten från nationell nivå till över- och mellanstatliga organ, men generellt syftar globalisering oftast till hur de nationella ekonomierna ständigt flätas samman.

Union to Union 2015

Omslagsfoto: Arbetstagarare på plantagen Black Petals i Kenya. Foto: Denny Lorentzen

Text: Mats Wingborg

Källor: Global Employment Trends 2014, ILO. OECD-Stat, 2015.

Grafisk form och produktion: Press Art

Skriften är framtagen med stöd av Sida. Sida svarar ej för innehållet.

Arbetstagare på teplantage i Limuru, Kenya.

Global arbetsmarknad i förändring

Under de senaste årtiondena har globaliseringen förändrat den globala arbetsmarknaden. Allt fler människor är involverade i produktionen av varor och tjänster som exporteras till andra länder. En annan sida av globaliseringen är att arbetskraften blivit mer rörlig och oftare flyttar mellan länder. I kölvattnet av globaliseringen har industrialiseringen skjutit fart i flera utvecklingsländer, framför allt i Asien. En ökad handel gynnar den ekonomiska tillväxten, men det finns också många stora utmaningar. De ekonomiska klyftorna har ökat inom länderna och många människor lever fortfarande i djup fattigdom. Klyftorna har också ökat på den globala arbetsmarknaden, växande grupper arbetar till extremt låga löner och allt fler är arbetslösa.

Arbetsmarknaden ser väldigt annorlunda ut i rika OECD-stater jämfört med utvecklingsländer. Den största skillnaden handlar om hur mycket människor tjänar. Ett tecken på den gigantiska klyftan är andelen "working poor", det vill säga arbetstagare som tjänar mindre än två US-dollar per dag. Inom OECD är andelen "working poor" under en procent, medan den i Afrika söder om Sahara är 65 procent och i Sydasiens 64 procent. Omkring en tredjedel av världens arbetstagare tjänar mindre än två dollar per dag.

Ett annat mått är andelen arbetstagare med extremt utsatta arbeten

FAKTA: OECD

En sammanslutning för länder med utvecklad industriell ekonomi och politisk demokrati. OECD har för närvarande 34 medlemsstater (däribland EU-länderna, USA, Kanada, Japan, Sydkorea, Australien och Nya Zeeland). OECD står för Organisation for Economic Co-operation and Development.

48 procent av världens arbetstagare har obetalda arbeten eller jobb inom den informella ekonomin, vilket är vanligt i bland annat Indien.

(vulnerable employment), det vill säga obetalda arbeten och jobb inom den informella ekonomin. Inom OECD befinner sig 10 procent av arbetskraften i denna form av utsatta arbeten. I Afrika söder om Sahara är andelen 77,5 procent och i Sydasiens 76 procent. Totalt i världen har 48 procent av arbetstagarna ett extremt utsatt arbete. Här finns också en skillnad mellan kvinnor och män. Kvinnliga arbetstagare har oftare extremt utsatta arbeten och tillhör oftare gruppen "working poor".

Men det är inte bara inkomsterna och utsattheten som gör att utvecklingsländernas arbetsmarknad skiljer sig från OECD-ländernas. En annan skillnad är vad människor jobbar med. Ju fattigare ett land är, desto fler får sin försörjning genom jordbruk. I OECD-länderna är det i dag 3,5 procent av arbetskraften som arbetar i jordbruket. I Afrika söder om Sahara är motsvarande andel 61 procent.

Totalt sett är det i dag 32 procent av arbetskraften i världen som arbetar i jordbruket. Under hela 1900-talet minskade andelen som arbetade i jordbruk i Sverige och Nordeuropa. Sedan några årtionden tillbaka minskar andelen sysselsatta inom jordbruket i hela världen. Störst är minskningen i länder i Asien där det sker en snabb industrialisering.

Även när det gäller sysselsättningen inom industrin finns stora skillnader mellan OECD-länder och utvecklingsländer. Inom OECD försvinner omkring en miljon industrijobb varje år, medan industrijobben ökar

FAKTA: WORKING POOR

Ett uttryck som används av ILO. I olika undersökningar används olika definitioner av begreppet. I den här texten hänvisas till arbetstagare som tjänar mindre än två US-dollar per dag. En annan definition som används är arbetstagare som tjänar mindre än 1,25 US-dollar per dag. Med den första definitionen tillhörde 27 procent av världens arbetstagare gruppen working poor 2013, med den andra definitionen är andelen 12 procent av världens arbetskraft.

i utvecklingsländer. Särskilt snabb har ökningen varit i Ostasien.

Industrijobben minskar alltså i vissa delar av världen och ökar i andra, men totalt sett är ökningen snabbare än minskningen. Det betyder att industrijobben i världen blir fler. Samtidigt sker en snabb förskjutning av var de flesta industrijobb finns. Redan i dag finns över hälften av världens industriarbetare i Ost- eller Sydostasien. I världen i dag arbetar 23 procent av arbetstagarna inom industrin, en andel som är på väg upp. Men trots allt är det inte den globala ökningen av antalet industriarbetare som förklarar minskningen av andelen sysselsatta i jordbruket. Den avgörande förklaringen är i stället den snabba globala ökningen av servicesektorn. I dag arbetar 45 procent av den globala arbetskraften inom service, inom OECD är motsvarande andel hela 75 procent. Servicesektorn fortsätter också att öka i snabb takt, särskilt i utvecklingsländer. Ett land som Kina förknippas exempelvis ofta med en växande industri, men ökningen av antalet som arbetar inom service är ännu snabbare. Det handlar bland annat om att allt fler jobbar med utbildning, transporter, administration och inom nöjesindustrin.

Den globala trenden är sammanfattningsvis att andelen sysselsatta i jordbruket fortsätter att sjunka, medan sysselsättningen inom industrin planar ut och andelen som arbetar inom servicesektorn fortsätter att öka.

Allt fler kvinnor får en inkomst av arbete. Särskilt påtaglig har den ökningen varit i Ostasien och Latinamerika. Men fortfarande är det fler män än kvinnor i världen som har ett lönearbete. Sysselsättningsgraden för världens kvinnor är 47 procent medan den är 72 procent för världens män. Det som drar ner statistiken för kvinnorna är framför allt tre regioner: Mellanöstern, Nordafrika och Sydostasien. Allra lägst är den kvinnliga sysselsättningsgraden i Mellanöstern där bara 15 procent av kvinnorna har ett lönearbete. Kvinnorna i Mellanöstern är i stället hänvisade till obetalt hushållsarbete.

I världen finns det 4,2 miljarder arbetstagare. I Asien är textilindustrin omfattande.

FOTO: MATS WINGBORG

En konsekvens blir en extrem materiell ojämlikhet mellan kvinnor och män. Totalt i världen är sysselsättningsgraden 60 procent. Det betyder att det finns omkring 4,2 miljarder arbetstagare i världen.

Sysselsättningen visar hur stor andel av befolkningen som får inkomster genom ett arbete. Ett annat mått är arbetslösheten, den visar hur stor andel av arbetskraften som har ett arbete. För att ingå i arbetskraften ska man antingen ha ett arbete eller aktivt söka ett arbete. Totalt sett i världen är 6 procent av arbetstagarna arbetslösa. Det motsvarar drygt 200 miljoner personer. Den globala arbetslösheten har ökat under de senaste tio åren. Aldrig tidigare har det funnits så många arbetslösa i världen. Särskilt oroande är att många unga arbetstagare saknar ett jobb.

Allra högst är arbetslösheten i Nordafrika och Mellanöstern. En av orsakerna till den arabiska våren, det vill säga upproren som startade i Nordafrika, var just att den höga arbetslösheten och fruktan för att det skulle bli omöjligt att försörja sig.

Särskilt hög är arbetslösheten bland kvinnor i Nordafrika och Mellanöstern. I båda regionerna uppger drygt 20 procent av kvinnorna att de är arbetslösa. Den låga sysselsättningsgraden i dessa regioner beror alltså inte på att kvinnorna inte vill ha ett lönearbete. Tvärtom är de allt fler som söker jobb, men det saknas arbetstillfällen. En direkt effekt av arbetslösheten är att allt fler människor migrerar till andra länder i hopp om att hitta försörjning. Många desperata människor har försökt ta sig över Medelhavet för att hitta jobb i Spanien och Italien. I de fattigaste delarna av världen, i Afrika söder om Sahara och i Sydasiens, är arbetslösheten inte lika hög. Det beror på att många människor arbetar, även om de ofta tjänar extremt lite. Som vi visat tidigare tillhör många gruppen "working poor".

Faktiskt är arbetslösheten högre inom OECD än vad den är i Afrika söder om Sahara och Sydasiens. Speciellt hög är ungdomsarbetslös-

heten inom OECD. Arbetslösheten är också särskilt hög i länder i södra och östra Europa. De två OECD-länder med allra högst arbetslöshet är Grekland och Spanien, där siffran ligger på 25 procent.

Den ekonomiska tillväxten i världen är högst i Ostasien, men tillväxten är också hög i Afrika söder om Sahara. I flera länder har tillväxten lett till förbättrade villkor i arbetslivet. FN-organet ILO pekar i sin årliga översikt bland annat på att arbetslösheten i Ghana halverats från 10,4 procent till 4,2 procent på tio år. Trots att jobben blev fler i Ghana minskade samtidigt andelen arbetstagare i extremt utsatta arbeten. Däremot, konstaterar ILO, är ökningen av tillverkningsindustrin mycket blygsam i Afrika söder om Sahara. Den ekonomiska tillväxten i Ghana beror exempelvis på ett ökat byggande och en expanderande gruvindustri.

I Ostasien, där tillväxten varit högst i världen, har arbetslösheten fortsatt att sjunka, men även i den regionen finns undantag. I Filipinerna har arbetslösheten bitit sig fast kring 7 procent trots god tillväxt. I regionen är arbetslösheten bland kvinnor betydligt högre än bland män.

För fackliga organisationer är slutsatsen given. Det är nödvändigt att skapa sysselsättning och försörjning för att ge människor möjlighet att förbättra sina villkor. Jobbet måste också vara drägligt och ge en acceptabel inkomst. En väg för att skapa bättre villkor är att stärka de fackliga rättigheterna.

LÄS MER: DE GLOBALA FACKEN

BWI – Building and Wood Workers' International – www.bwint.org

EI – Education International – www.ei-ie.org

IndustriALL – www.industrialall-union.org

FIA – International Federation of Actors – www.fia-actors.com

ICN – International Council of Nurses – www.icn.ch

IFJ – International Federation of Journalists – www.ifj.org

FIM – International Federation of Musicians – www.fim-musicians.com

ITF – International Transport Workers' Federation
– www.itfglobal.org/en/global/

IUF – International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering,
Tobacco and Allied Workers' Associations – www.iuf.org

PSI – Public Services International – www.world-psi.org

UNI – Uni Global Union – www.uniglobalunion.org

Pauline Tshegofatso arbetar på Pick'n Pay inom en växande servicesektor i Sydafrika.

Under de senaste årtionden har globaliseringen förändrat den globala arbetsmarknaden.

Arbetskraften har blivit mer rörlig och industrialiseringen har skjutit fart i flera utvecklingsländer. En ökad handel gynnar den ekonomiska tillväxten, men det finns också stora utmaningar. De ekonomiska klyftorna har ökat inom länderna och många människor lever fortfarande i djup fattigdom. En väg för att skapa bättre villkor är att stärka de fackliga rättigheterna.

Upplandsgatan 3
S-111 23 Stockholm,
Sweden
tel: +46(0)8 798 00 00
info@uniontounion.org
@uniontounion
www.uniontounion.org

